

УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДХОДІВ МОТИВАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РІВНІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

асист. Маценко О.М., студент Карпенко О.Г.,

У сучасних умовах економічний розвиток будь-якої країни може здійснюватися лише на інноваційних засадах. Однак в Україні рівень інноваційної активності підприємств є недостатнім, що вимагає удосконалення методології досліджень мотиваційного механізму інноваційної діяльності.

Дослідженню причин низької інноваційної активності вітчизняних підприємств приділена значна наукова увага. Основні висновки, у провідних наукових працях, можна розділити на дві частини. З одного боку – відсутність дієвої підтримки інноваційної діяльності зі сторони держави, низький рівень фінансування НДДКР і виїзд за кордон кваліфікованих фахівців, з іншого боку – відсутність ефективного механізму управління інноваційною діяльністю на рівні підприємств, що спричинило втрату ними здатності створювати інновації.

Мотивація інноваційної діяльності є сукупністю внутрішніх і зовнішніх рушійних сил, що спонукають суб'єктів ринку до її здійснення, задають межі і форми її організації, і спрямовують цю діяльність на досягнення цілей економічного розвитку. Те, що на сьогодні в Україні не існує ефективного механізму мотивації, може бути пояснено тим, що більшість рекомендацій опираються на висновки неокласичної теорії, яка пропонує для вирішення проблем економічного зростання змінювати сфери і напрями розміщення обмежених ресурсів, виділяючи серед них пріоритетні. Хоча неокласики не визначають інструменти перерозподілу ресурсів, для цього в останній час використовують регулюючі дії держави, яка визначає пріоритетні напрями розвитку науки та техніки і виділяє необхідні для цього ресурси. Такий варіант інноваційної політики виходить з наявності науково-технічних та соціально-економічних проблем і передбачає для їх вирішення розробку різних державних програм чи інших прямих форм державної участі у регулюванні інноваційних процесів. Однак у підприємницькій практиці досить часто виникає необхідність у швидкій розробці і впровадженні нової техніки чи технології, на що держава не має можливості впливати. А оскільки на загальний економічний розвиток впливають результати економічної діяльності окремих підприємницьких структур, то їх незацікавленість у залученні інновацій нівелює зусилля держави щодо їх активізації. Необхідно створити систему стимулів, які б не опиралися на встановлення пріоритетів і зовнішнє примушування, а формували відповідну систему внутрішніх мотивів економічних агентів до інноваційного пошуку. Це мають бути не

стимули для розвитку окремих галузей, нехай навіть і найбільш важливих (хоч у окремих випадках не виключено й це), а загальноекономічні стимули для всіх.

Дослідження мотиваційного механізму інноваційної діяльності має спиратися на методологію теорії систем, згідно з якою управління певними процесами буде характеризуватися позитивною динамікою, якщо матиме місце зворотний зв'язок між керуючою дією і отриманими результатами, який ґрунтуватиметься на підсиленні внутрішніх мотивів зовнішніми стимулами. Щодо інноваційної діяльності, то в умовах ринкової економіки такими стимулами повинні бути інструменти як з боку попиту, так і з боку пропозиції. Їх використання державою має носити переважно опосередкований характер, формуючи відповідне інституційне середовище, за якого економічно вигіднішою для власників бізнесу буде поведінка, спрямована на здобуття підприємством тривалих конкурентних переваг завдяки інноваційній діяльності.

Стимулювання вищого менеджменту до інноваційної діяльності має здійснюватися за результатами інноваційних змін, які позитивно впливатимуть на ринкові позиції підприємства, а також підвищуватимуть його ринкову вартість. Як стимул можуть бути використані пакети акцій керованих менеджерами підприємств, які продаватимуться їм на пільгових умовах, що є звичною практикою у країнах з розвинутою ринковою економікою.

Що ж стосується менеджерів середніх та нижчих рівнів, то стимулювання їх участі має бути прив'язане до проміжних результатів реалізації інноваційного проекту, для чого найкраще скористатися методикою Balanced ScoreCard (BSC), яка сьогодні є найефективнішим інструментом стратегічного управління, який може бути використаний і для створення ефективного механізму стимулювання інноваційної діяльності. Завдяки побудові системи збалансованих показників, можна чітко сформулювати критеріальну базу заохочень усіх учасників реалізації інноваційного проекту, вказуючи напрямки прикладання зусиль, які винагороджуються і закладаючи цим основу для визначення розміру винагород у разі, якщо будуть отримані конкретні позитивні результати. Тим самим встановлюються зрозумілі і чіткі причинно-наслідкові зв'язки між результатами діяльності працівників усіх структурних ланок і їх винагородою.

Продумана система стимулів забезпечить формування певних стереотипів поведінки працівників, що сприятиме ефективному використанню і розвитку інтелектуального потенціалу працівників підприємства, активізуватиме їх участь у інноваційних процесах.